

Zpráva o plnění doporučení Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) v roce 2005, vyplývajících z návštěvy tohoto výboru v České republice v roce 2002

Schválená vládou České republiky 4. ledna 2006

Úvod

Zpráva o plnění doporučení Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) v roce 2005, vyplývajících z návštěvy tohoto výboru v České republice v roce 2002 (dále jen „Zpráva“) navazuje na Zprávu České republiky o plnění doporučení CPT v roce 2003 a Zprávu České republiky o plnění doporučení CPT v roce 2004. Zpráva obsahuje pouze informace popisující vývoj v daných oblastech v roce 2005. Členění Zprávy zachovává strukturu Zprávy pro vládu České republiky o návštěvě České republiky, kterou vykonal Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání ve dnech 21. až 30. dubna 2002 (dále jen „Zpráva CPT“). Zpráva je tématicky rozdělena do čtyř částí, jednotlivá doporučení (resp. připomínky a žádosti o informace) a vyjádření k nim jsou řazena podle čísla odstavce (bodu) Zprávy CPT, který dané doporučení obsahuje, a zároveň podle toho, zda české úřady k danému doporučení uvádějí či neuvádějí nové skutečnosti za rok 2005.

K části A - Policejní zařízení

Špatné zacházení

„CPT doporučuje, aby vyšší policejní důstojníci vhodným způsobem a v pravidelných intervalech pravidelně připomínali svým podřízeným, že špatné zacházení je nepřipustné a bude přísně postihováno. Je obzvláště důležité toto připomínat příslušníkům kriminální policie“ (bod 10).

„CPT doporučuje, aby policistům bylo neustále připomínáno, že při provádění zadržení osob nesmí být používáno více síly, než kolik je nezbytně nutné, a že jakmile byly tyto osoby zvládnuty, neexistuje žádné ospravedlnění pro jejich bití“ (bod 11).

„CPT by rád obdržel podrobné informace o opatřeních, které podnikly české úřady, a o výsledcích případného vyšetřování provedeného v souvislosti se stížnostmi na špatné zacházení ze strany policie v průběhu zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v Praze v září 2000“ (bod 12).

V rámci aktivit směřujících k prevenci špatného zacházení s osobami umístěvanými v policejních celách rozhodlo ministerstvo vnitra o provedení mimořádné tématické kontroly zaměřené na ověření dodržování právních a interních předpisů upravujících používání policejních cel. Mimořádná tématická kontrola bude provedena na základě rozkazu policejního prezidenta a do 30. června 2006 bude policejnímu prezidentovi předloženo vyhodnocení zjištěných skutečností.

Podmínky zajištění

„CPT doporučuje posoudit využívání cel na policejním oddělení v Hyberské ulici a ve Vyšehradské ulici v Praze v kontextu poznámek obsažených v bodu 14“ (bod 14).

„CPT vyzývá české úřady, aby podnikly opatření k zajištění toho, že ve všech služebnách Policie České republiky bude osobám povinným strávit noc ve vazbě poskytnuta čistá matrace a čisté povlečení“ (bod 15).

„CPT doporučuje, aby byly podniknuty kroky ke zlepšení větrání v celách MOP Masná v Ostravě, Správy policie ČR Západočeského kraje v Plzni a služebny v Hybernské ulici v Praze“ (bod 15).

„CPT doporučuje z policejních cel odstranit kovové předměty sloužící k připoutání zadržených osob ke zdi“ (bod 16).

K posílení záruk důstojných podmínek zadržení pro osoby umístěné v policejních celách přispěla kategorizace policejních cel nově provedená závazným pokynem policejního prezidenta.¹ Na základě tohoto závazného pokyny byly policejní cely rozděleny na krátkodobé a vícehodinové. Vybavení těchto cel se liší v závislosti na délce omezení osobní svobody. Policejní celou určenou pro krátkodobé umístění se rozumí cely pro osoby omezené na osobní svobodě na dobu nezbytně nutnou, nejdéle však v celkovém součtu na 6 hodin. Do cely určené pro krátkodobé umístění lze osobu umístit jen v případě, že není možné nebo účelné tuto osobu umístit do cely pro vícehodinové umístění. Policejní celou určenou pro vícehodinové umístění je cely pro osoby omezené na osobní svobodě na dobu nezbytně nutnou, nejdéle však ve lhůtě stanovené zákonem o Policii České republiky.²

V současné době připravuje ministerstvo vnitra a Policejní prezidium změny ve výše uvedeném závazném pokynu policejního prezidenta týkající se stanovení technického vybavení cel. Vybavení cel má být například doplněno o technické zařízení sloužící k přivolání dozorcí služby. Nově bude také výslovně upravena možnost provedení základní hygieny, přístup k pitné vodě a režim odebírání osobních věcí osob umístěvaných do policejních cel.

Základní pojistky proti špatnému zacházení

„CPT doporučuje zaručit formálně právo osob umístěných v policejní vazbě na vyšetření nebo ošetření lékařem podle své volby, jak je uvedeno v bodu 22“ (bod 22).

V září 2005 schválila vláda návrh zákona o zdravotní péči, který by měl nahradit zákon o péči o zdraví lidu.³ Návrh zákona vypracovalo ministerstvo zdravotnictví. Na rozdíl od platného zákona o péči o zdraví lidu, který právo volby lékaře obecně přiznává každému u osob umístěných v policejních celách nevyklučuje, návrh zákona o zdravotní péči výslovně stanoví, že osoba umístěná v policejní cele toto právo nemá.

Požadavek, aby osoba umístěná v policejní cele měla nad rámec zdravotní péče zajišťované orgány policie právo na vyšetření lékařem podle své volby, byl při návrhu zákona diskutován. Podle názoru ministerstva zdravotnictví je takový požadavek proti zájmu pacienta, neboť jestliže se pacient umístěný v policejní cele bude domáhat zdravotní péče

¹ závazný pokyn policejního prezidenta č. 158 ze dne 29. prosince 2004, o policejních celách

² zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

³ zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů

v místě vzdáleném od místa zadržení, může se jeho zdravotní stav do doby jejího zajištění zhoršit. Ministerstvo vnitra tento názor podpořilo.

Návrh zákona o zdravotní péči v současné době projednává Poslanecká sněmovna Parlamentu.⁴

„CPT doporučuje, aby osobám umístěným v policejní vazbě byl systematicky předkládán na samém počátku zbavení svobody formulář jasně stanovující jejich práva. Formulář by měl být k dispozici v příslušné škále jazyků a dotčené osoby by měly být požádány o podpis prohlášení, že byly informovány o svých právech“ (bod 24).

Ministerstvo vnitra a Policejní prezídium připravují změnu závazného pokynu policejního prezidenta o policejních celách⁵ tak, aby tento pokyn obsahoval explicitní stanovení povinnosti policistů poučit osoby omezené na svobodě o jejich právech, včetně práva sepsat a odeslat písemné sdělení státnímu orgánu České republiky nebo mezinárodní organizaci, která je podle mezinárodní úmluvy, jíž je Česká republika vázána, příslušná k projednání podnětů týkajících se ochrany lidských práv.

V roce 2005 vypracovalo Policejní prezídium formulář s poučením o právech a povinnostech osob umístěných do policejní cely. Formulář byl přeložen do devíti nejfrekventovanějších jazyků - angličtiny, francouzštiny, němčiny, italštiny, polštiny, vietnamštiny, ruštiny, ukrajinštiny a maďarštiny. Formuláře jsou Policií České republiky systematicky používány ve všech uvedených jazykových verzích. Za tímto účelem jsou formuláře policistům také přístupné na policejních intranetových stránkách.

„CPT by rád obdržel zprávu o činnosti kanceláře státního zástupce za rok 2002, a zejména informace o počtu a povaze stížností na postup policistů a opatření přijatých k jejich řešení“ (bod 26).

V roce 2004 bylo zahájeno trestní stíhání 357 příslušníků Policie České republiky, 229 bylo obžalováno a 120 z nich bylo odsouzeno. V roce 2004 vyřídily příslušné útvary Policie České republiky celkem 5471 stížností (podání netrestního charakteru) na příslušníky Policie České republiky. Z výsledků šetření vyplývá, že 721 (13,2 %) stížností z celkového počtu bylo vyhodnoceno jako oprávněné.

K těmto doporučením, poznámkám a žádostem o informace neuvádějí za rok 2005 české úřady žádné nové skutečnosti:

Podmínky zajištění

„Osoby zadržené policií by měly dostávat v pravidelných intervalech jídlo, včetně alespoň jednoho úplného jídla (tzn. něco většího než sendvič) každý den“ (bod 17).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

Základní pojistky proti špatnému zacházení

⁴ sněmovní tisk č. 1151

⁵ závazný pokyn policejního prezidenta č. 158 ze dne 29. prosince 2004, o policejních celách

„CPT doporučuje, aby bylo všem osobám zbaveným policií z jakéhokoli důvodu svobody zajištěno právo vyrozumět o své situaci blízkého příbuzného nebo třetí osobu podle své volby, a to od samého počátku zbavení svobody. Z výkonu tohoto práva mohou existovat určité výjimky s cílem chránit oprávněné zájmy policejního vyšetřování, ovšem s tím, že tyto výjimky musejí být jasně vymezeny zákonem při použití odpovídajících pojištěk (např. případná prodleva v oznámení o vazbě⁶ musí být písemně zaznamenána s uvedením důvodů takové prodlevy a je nutné vyžádat si souhlas vyššího policejního důstojníka nepodílejícího se na daném případě nebo případně státního zástupce)“ (bod 19).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT by rád obdržel informace o tom, jak je v České republice upravena právní pomoc osobám, které si nemohou dovolit vlastního právního zástupce“ (bod 21).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje českým úřadům podniknout opatření k zajištění toho, že všem osobám povinným zůstat na policejní služebně bude od samého počátku zbavení svobody zaručeno právo na přítomnost právníka, jak je uvedeno v bodu 21. Právo na právního zástupce by měly mít nejen osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, ale každý, kdo je ze zákona povinen dostavit se do policejního zařízení (a pobývat v něm), tedy např. osoba, u níž musí být prokázána totožnost nebo která je povinna podat vysvětlení“ (bod 21).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT doporučuje, aby byly podniknuty kroky k zajištění toho, že lékařské vyšetření osob v policejní vazbě bude probíhat mimo doslech a – pokud zúčastněný lékař v daném případě výslovně nevyžaduje jinak – mimo dohled policistů“ (bod 23).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje podniknout kroky k zajištění toho, že na policejní služebně v Perlové ulici v Plzni a v zajišťovacím zařízení cizinecké policie (eskortním středisku) na mezinárodním letišti v Praze-Ruzyni budou vedeny záznamy o zadržení“ (bod 25).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje podniknout kroky k zajištění toho, že doba, po kterou jsou osoby zadržovány policií „za účelem prokázání totožnosti“ nebo „podání vysvětlení“, bude zaznamenána v příslušné knize“ (bod 25).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje podniknout všechny kroky nezbytné k tomu, aby bezodkladně vstoupila v účinnost kontrola policejních zařízení sloužících k zajištění osob, prováděná kanceláří státního zástupce“ (bod 27).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

⁶ Nejedná se o institut vazby v trestním řízení podle trestního řádu, ale o omezení svobody policií – např. institut zajištění, zadržení a předvedení podle zákona o policii.

K části B -Zajištění cizinců podle cizineckých předpisů

Podmínky zajištění

„CPT doporučuje bezodkladně přezkoumat režim zajištění v záchytném zařízení Balková (a rovněž ve všech ostatních zařízeních tohoto typu) s ohledem na připomínky uvedené v bodu 36. Když je ve výjimečných případech nutné uplatnit vůči zajištěnému cizinci zvláštní podmínky zajištění, měly by být důvody jejich uplatnění písemně sděleny dotčené osobě, která by měla mít právo odvolání proti tomuto opatření“ (bod 36).

V září 2005 byla schválena novela cizineckého zákona⁷, kterou vypracovalo ministerstvo vnitra. Součástí této novely je i zcela nová úprava podmínek a režimu pobytu v zařízeních pro zajištění cizinců. Cílem změny právní úpravy podmínek a režimu pobytu v zařízeních pro zajištění cizinců byla snaha o celkovou humanizaci těchto zařízení a dosažení vyváženosti mezi důvodem omezení osobní svobody cizince a jeho účelem tak, aby omezení osobní svobody zajištěných cizinců nepřekračovalo míru nezbytnou k dosažení cíle zajištění. Z těchto důvodů došlo k několika podstatným změnám které, jako změny navrhované, byly zmíněny již ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004. Nová úprava obsahuje tyto změny:

Zařízení pro zajištění cizinců (dále jen „zařízení“) jsou provozována ministerstvem vnitra prostřednictvím jím zřízené organizační složky státu – Správou uprchlických zařízení, která má jako provozovatel zařízení pro žadatele o azyl a azylanty dlouholetou zkušenost s péčí o cizince a zaměstnává vyškolené pracovníky, kteří mohou přispět k minimalizaci dopadu omezení osobní svobody cizinců na jejich psychiku.

Zařízení je děleno na část s mírným režimem, který je tvořen ubytovací místností, společným sociálním a kulturním zařízením a dalším prostorem, v němž se zajištění cizinci mohou volně pohybovat, a na část s přísným režimem, kterou tvoří ubytovací místnost a prostor určený pro vycházky.

Umístění zajištěného cizince do části s přísným režimem je možné pouze z následujících důvodů uvedených v zákoně:

- a) cizinec je agresivní nebo vyžaduje zvýšený dohled z jiného závažného důvodu
- b) cizinec opakovaně závažným způsobem poruší vnitřní řád, nebo
- c) cizinec opakovaně závažným způsobem poruší povinnost nebo zákaz podle cizineckého zákona

Pro pobyt v části zařízení s přísným režimem stanoví zákon tyto podmínky:

- Ubytovací místnost v části zařízení s přísným režimem je vybavena lůžky, stolkem, židlemi v počtu odpovídajícímu počtu umístěných cizinců, sanitárním zařízením odděleným od zbývajících prostorů neprůhlednou zástěnou a signalizačním (přivolávacím) zařízením. Ubytovací místnost je uzamykatelná pouze z vnější strany.
- Provozovatel cizinci umístěnému v této části umožní v rámci určeného prostoru vycházku v trvání nejméně 1 hodiny denně, vycházku může ze závažných důvodů

⁷ zákon č. 428/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

omezit nebo zrušit vedoucí zařízení, o tom pak bez zbytečného odkladu sepíše záznam.

- Cizince mladšího 18 let lze do této části umístit pouze z důvodů uvedených pod písmeny a) nebo c).
- Cizince lze do této části umístit jen na dobu nezbytnou, nejdéle však na 30 dnů, v průběhu umístění do této části policie zkoumá trvání důvodů pro toto umístění.
- Pokud se cizinec během svého umístění v tomto režimu dopustí jednání, které je důvodem pro rozhodnutí o umístění do přísného režimu nebo trvá důvod pro zvýšený dohled, doba jeho umístění v této části se prodlouží o 30 dnů. Jinak policie cizince neprodleně přemístí do části s mírným režimem.
- O umístění zajištěného cizince do části zařízení s přísným režimem sepíše policie neprodleně záznam, ve kterém uvede podrobnosti o důvodech tohoto umístění. O umístění do této části se tedy nevydává samostatné písemné rozhodnutí a cizinec je o něm informován pouze ústně.
- V případě, že jeden ze členů rodiny zajištěných cizinců je umístěn do této části, lze na dobu jeho umístění v této části rozdělit umístění rodiny v rámci zařízení.

Ubytovací místnost v části s mírným režimem je vybavena lůžky, skřínkami na uložení osobních věcí, stolkem a židlemi v počtu odpovídajícím počtu umístěných cizinců.

Novela zákona stanoví novou povinnost provozovatele zařízení seznámit zajištěného cizince při jeho umístění do zařízení, nebo neprodleně po jeho umístění, s právy a povinnostmi, které se vztahují k jeho pobytu v zařízení a s vnitřním řádem zařízení, a to v mateřském jazyce cizince nebo v jazyce, kterým je schopen se dorozumět. Vnitřní řád zařízení bude vydán v českém, anglickém, francouzském, německém, ruském, španělském, čínském, arabském, vietnamském, hindském, popřípadě v dalším jazyce, bude-li to pro informování zajištěných cizinců nezbytné.

Při určení ubytovacích prostor přihlíží provozovatel podle možností zařízení k náboženským, etnickým či národnostním zvláštnostem, příbuzenským a rodinným vztahům, věku nebo zdravotnímu stavu. K požadavkům kulturních a náboženských tradic zajištěného cizince se pak přihlíží podle možností zařízení i při výběru stravy.

Zákonem je též definován rozsah služeb, které jsou za podmínek stanovených zákonem zajištěným cizincům poskytovány provozovatelem. Provozovatel zařízení cizinci:

- a) poskytne lůžko, židli, skříňku na uložení osobních věcí, stravu a základní hygienické prostředky,
- b) umožní přijímat a odesílat písemná sdělení bez omezení,
- c) umožní přijímat návštěvy,
- d) umožní objednat si knihy, denní tisk a časopisy včetně zahraničních, pokud jsou distribuovány v České republice,
- e) umožní podat žádost, stížnost nebo jiný podnět státním orgánům České republiky nebo mezinárodním organizacím za účelem uplatnění jeho práv a tyto neprodleně odešle,
- f) na jeho žádost zajistí bez zbytečného odkladu rozmluvu s vedoucím zařízení nebo jeho zástupcem nebo s policií v zařízení,
- g) umožní nepřetržitý osmihodinový spánek v době nočního klidu,
- h) umožní volný pohyb v rámci části s mírným režimem a styk s ostatními cizinci umístěnými v této části.

Pro všechny zajištěné cizince provozovatel zajistí lékařskou prohlídku a další nezbytná diagnostická a laboratorní vyšetření, očkování a preventivní opatření stanovená orgánem ochrany veřejného zdraví. Provozovatel pak dále může zajištěnému cizinci zajistit psychologické a sociální služby a další služby a věci nezbytné pro zajištění pobytu cizince v zařízení.

Zákonem jsou dále taxativně vymezeny povinnosti zajištěného cizince a činnosti, které jsou v zařízení zakázány. Dále je zákonem předepsán postup při provedené osobní prohlídce zajištěného cizince a jeho věci.

Zákon určuje povinné náležitosti vnitřního řádu zařízení, který má obsahovat:

- a) časový rozvrh poskytované zdravotní, psychologické a sociální péče,
- b) časový rozvrh poskytování stravy,
- c) časový rozvrh a nabídka kulturního a sportovního vyžití ,
- d) uspokojování kulturních potřeb a sportovního vyžití ,
- e) časový rozvrh výdeje hygienických potřeb, obuvi, oděvů a prádla,
- f) režim návštěv,
- g) určení prostoru vymezeného pro vycházky a časový rozvrh vycházek pro přísný režim zajištění,
- h) určení prostor, kam je vstup cizincům bez doprovodu policie nebo pracovníka zařízení zakázán,
- i) způsob realizace povinné školní docházky,
- j) další nezbytné organizačně technické podrobnosti.

Specifická úprava je zakotvena pro zajištěné děti (cizinců mladších 18 let). Zákon stanoví povinnost umísťovat nezletilé cizince odděleně od cizinců zletilých. Pouze v případech kdy se jedná o osoby blízké, jsou osoby nezletilé umístěny společně s osobami zletilými.

Dětem, které podléhají povinné školní docházce, je provozovatel zařízení povinen plnění této povinnosti umožnit, a to přímo v zařízení, nebo mimo něj, je-li to možné. Dítě plnící povinnou školní docházku může opustit zařízení i za účelem dalších činností podporujících rozvoj jeho osobnosti. Těmto dětem pak provozovatel zařízení hradí učebnice a školní potřeby, pokud nejsou hrazeny státem a dítě si je není schopno uhradit jinak. Dětem je rovněž poskytována strava častěji než dospělým, a to pětkrát denně. U zařízení, kde jsou umístěny rodiny s dětmi nebo děti bez doprovodu, musí provozovatel ve vnitřním řádu zařízení stanovit nabídku kulturního, sportovního a jiného vyžití specificky pro různé věkové kategorie.

V zájmu zachování jednoty rodiny je zákonem umožněno provozovateli zařízení poskytnout v části s mírným režimem ubytování cizinci, ke kterému má zajištěný cizinec vyživovací povinnost nebo jej má v péči, nelze-li péči o tohoto cizince zajistit jiným způsobem.

Zákon dále upravuje možnost přijímání návštěv v zařízení, a to tak, že cizinec má právo jedenkrát týdně přijmout návštěvu v počtu 4 současně přítomných osob v délce trvání jedné hodiny. Vedoucí zařízení nebo jeho zástupce může v odůvodněných případech, po dohodě s policií, umožnit i častější návštěvu nebo návštěvu skupiny více osob. Návštěvy osob poskytující zajištěnému cizinci právní poradenství nejsou nijak omezeny.

Zajištěným cizincům zákon umožňuje přijímat jednou týdně balíčky obsahující potraviny, knihy a věci osobní potřeby o hmotnosti do 5 kg. Hmotnost oděvů, které jsou cizincům zasílány za účelem výměny, se do celkové hmotnosti nezapočítávají. Cizinec je rovněž oprávněn v zařízení přijímat bez omezení peněžní prostředky, které je povinen uložit do úschovy provozovateli, který mu je na jeho žádost v poměrné částce na den pobytu v zařízení vydá. Zásilky pro zajištěné cizince jsou podrobeny kontrole policí a věci, jejichž vnášení do zařízení, vyrábění nebo přechovávání v zařízení je zakázáno, policie cizinci nepředá, pořídí jejich soupis a předá je provozovateli zařízení, který je odešle zpět odesílateli na jeho náklady.

„Zástupci CPT chtějí být informováni o pokroku dosaženém v převádění zajištěných cizinců s dětmi ze zařízení Balková do zařízení pro uchazeče o azyl v Bělé pod Bezdězem – Jezové a podmínky jejich pobytu tamtéž (t.j. ubytování, činnosti atd.)“ (bod 42).

Záchytné zařízení pro cizince určené k ubytování rodin a samostatných žen s dětmi je provozováno Správou uprchlických zařízení ministerstva vnitra od května 2002 a během tohoto období nebyly v tomto středisku zaznamenány žádné závažné problémy. Zajištění cizinci využívají celou řadu služeb stejných jako žadatelé o azyl. Děti navštěvují dětské centrum společně s ostatními dětmi žadatelů o azyl, chodí do tříd Základní školy v pobytovém středisku. Dospělým jsou v zařízení nabízeny volnočasové aktivity: míčové hry, společenské hry, výtvarné aktivity. Do zařízení pravidelně dochází sociální pracovníci pobytového střediska, psycholog a pracovníci nevládních organizací.

Mimo jiné i na základě zkušenosti s provozováním tohoto zařízení dojde na základě novely cizineckého zákona od 1. ledna 2006 k převodu ostatních zařízení pro zajištění cizinců pod Správu uprchlických zařízení ministerstva vnitra. Realizací tohoto kroku lze očekávat další pozitivní změny v této oblasti.

„Zástupci CPT by rádi obdrželi ujištění, že vycházkový prostor v záchytném středisku pro uchazeče o azyl na mezinárodním letišti v Praze-Ruzyni je plně funkční“ (bod 44).

Vycházky probíhají i nadále tak, jak je popsáno ve Zprávě o plnění doporučení CPT za rok 2003. Zásadní zlepšení lze očekávat v lednu 2006 po zprovoznění nových prostor Přijímacího střediska Praha-Ruzyně. Vycházkový prostor bude přímo navazovat na objekt střediska, proto bude možné navýšení času, který budou moci žadatelé o azyl trávit ve venkovním prostoru.

Zdravotní péče

„CPT doporučuje přijmout opatření zajišťující dodržování lékařského tajemství v záchytném středisku pro uchazeče o azyl na mezinárodním letišti v Praze-Ruzyni“ (bod 48).

V roce 2005 nebyly zaznamenány žádné nedostatky v dodržování povinné mlčenlivosti ze strany pracovníků firmy, která zdravotní péči poskytuje.

Další problémy:

„CPT doporučuje přijmout opatření zajišťující cizincům pobývajícím v zařízení Balková právo na řádné informace o povaze a stádiu řízení vedeného v jejich věci, jakož i o všech jejich právech s tím souvisejících“ (bod 53).

„CPT věří, že všem uchazečům o azyl v zařízení na mezinárodním letišti v Praze-Ruzyni bude neprodleně poskytnuta – a to v nejčastěji používaných jazycích – informativní brožura obsahující informace o jejich právním postavení a právech“ (bod 54).

V přijímacím středisku Praha - Ruzyně jsou žadatelé o azyl při vstupním rozhovoru s pracovníkem sociální služby Správy uprchlických zařízení, který se koná v přítomnosti tlumočnicka, informováni o tom, kde se nacházejí, jaká jsou jejich práva související s umístěním do přijímacího střediska a jsou jim poskytnuty informace o možnosti využít pomoci nevládních organizací při řešení jejich situace. Žadatelům o azyl je rovněž předávána písemná informace o zařízení a o jeho právech v jazyce, kterému je žadatel o azyl schopen porozumět (ruština, arabština, čínština, francouzština nebo vietnamština).

V prostorách střediska, které jsou žadatelům o azyl trvale přístupné, jsou k dispozici kontakty (adresa a telefonní spojení) na nevládní organizace zabývající se problematikou migrace a azylu. Pravidelně jednou týdně do střediska dochází právník nevládní organizace (Charita), který poskytuje žadatelům o azyl právní poradenství a pomoc při řešení jejich situace. Žadatelé o azyl mají nepřetržitě k dispozici telefonní automat.

„CPT doporučuje podniknout kroky umožňující cizincům drženým v záchytném středisku na letišti návštěvy právníka, lékaře dle jejich výběru, představitelů nevládních organizací, a dle potřeby i rodinných příslušníků nebo jiných blízkých osob pobývajících v České republice“ (bod 57).

Návštěvy v Přijímací středisko Praha Ruzyně nejsou zakázány. Možná je návštěva jak rodinných příslušníků, tak i dalších osob blízkých a právních zástupců žadatelů o azyl. Návštěvy však musí strpět určité procedury vyplývající z charakteru letištního prostoru.

Další informace k bodům 44, 48 54 a 57:

Veřejný ochránce práv provedl v lednu 2005 v Přijímacím středisku Praha - Ruzyně místní šetření. V návaznosti na zprávu CPT konstatoval, že zjištěné nedostatky týkající se absence možnosti vycházek, resp. vycházkového prostoru, nedodržování lékařského tajemství a informovanosti cizinců již byly odstraněny. Veřejný ochránce práv dále uvedl, že problém možnosti návštěv zejména členů rodiny či jiných blízkých osob usazených v České republice s ohledem na umístění střediska v tranzitním prostoru letiště a jeho omezené prostorové možnosti i nadále zůstává, avšak návštěvy jako takové vyloučeny nejsou.

K těmto doporučením, poznámkám a žádostem o informace neuvádějí za rok 2005 české úřady žádné nové skutečnosti:

Špatné zacházení

„CPT doporučuje, aby policistům v záchytném zařízení Balková bylo dáno jasně na vědomí, že všechny formy špatného zacházení, včetně slovního napadání, jsou nepřijatelné a budou přísně postihovány“ (bod 32).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

Podmínky zajištění

„CPT doporučuje, aby stávající praxe týkající se oblečení cizinců zajištěných v zařízení Balková byla od základu změněna; zejména by všem zajištěným osobám přichozím do tohoto zařízení s čistými šaty a odpovídající obuví mělo být umožněno nosit je během pobytu, a je-li to nutné, nechat si je čistit a spravovat“ (bod 37).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT doporučuje, aby interní předpis ukládající cizincům pobývajícím v zařízení Balková neustále se během vycházky pohybovat v rekreačních prostorách bylo zrušeno; zajištěným osobám by mělo být umožněno využít doby vycházky způsobem, který považují za nejlepší k odpočinku“ (bod 38).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje podniknout neprodleně kroky k tomu, aby cizincům pobývajícím v zařízení Balková (jakož i v dalších podobných zařízeních v celé republice) byla zaručena alespoň jedna hodina vycházky na čerstvém vzduchu denně. Vycházkové prostory by měly být vybaveny proti nepříznivému počasí“ (bod 38).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT vyzývá české úřady, aby neprodleně podnikly kroky zaručující zajištěným osobám pobývajícím v zařízení Balková nepřetržitý přístup k sociálnímu zařízení“ (bod 39).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje, aby byl brán zřetel na náboženské požadavky a stravovací návyky cizinců pobývajících v zařízení Balková“ (bod 40).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT doporučuje přijmout energická opatření umožňující cizincům pobývajícím v zařízení Balková (a rovněž v ostatních zařízeních tohoto druhu) věnovat se široké škále činností, a to s ohledem na připomínky uvedené v bodu 34; dále by měla být přijata konkrétní opatření zajišťující, že nezletilým bude umožněno věnovat se činnostem přiměřeným jejich věku“ (bod 41).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

Zdravotní péče

„CPT doporučuje, aby veškerá lékařská vyšetření v záchytném zařízení pro cizince Balková byla prováděna mimo doslech a – pokud zúčastněný lékař v daném případě výslovně nevyžaduje jinak – mimo dohled policistů“ (bod 45).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„Zástupci CPT by rádi obdrželi vyjádření ke stížnostem na nedostatek léků a nedostupnost odpovídající léčby v zařízení Balková způsobenou skutečností, že cizinci nemají zdravotní pojištění“ (bod 46).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje přijmout opatření zajišťující cizincům pobývajícím v zařízení Balková odpovídající přístup k psychiatrovi, gynekologovi a dětskému lékaři“ (bod 47).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

Další problémy

„CPT doporučuje, aby s ohledem na připomínky uvedené v bodu 49 byl přezkoumán způsob výběru a přípravy personálu určeného pro záchytné zařízení pro cizince Balková (a rovněž pro ostatní zařízení tohoto druhu)“ (bod 50).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT vyzývá české úřady k zabezpečení pravidelné přítomnosti tlumočnicků v zařízení Balková“ (bod 50).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT vyzývá české úřady, aby prozkoumaly možnost instalace dalších telefonů pro cizince v zařízení Balková“ (bod 55).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje, aby nárok cizinců pobývajících v zařízení Balková (a rovněž v ostatních zařízeních tohoto druhu) na přijímání návštěv byl významně rozšířen“ (bod 56).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

K části C - Věznice

Předběžné poznámky

„CPT doporučuje, aby byla v českém vězeňství opětovně zavedena oficiální norma zaručující alespoň 4 m² na jednoho vězně v celách s vyšším počtem odsouzených“ (bod 60).

Oficiální norma zaručující alespoň 4m² na jednoho vězně v celách určených pro více osob byla opětovně zavedena s účinností od 1. července 2004. Vzhledem k celkovému počtu vězňů však byla zavedena i výjimka z tohoto pravidla, která umožňuje, aby stanovená norma nebyla dodržena.⁸

Při stanovení minimální ubytovací plochy 4m² na se věznice potýkají s překročením ubytovacích kapacit. V současné době má ubytovací kapacitu, vycházející ze 4m² na osobu, překročenou 17 z 35 věznic a vazebních věznic. I v roce 2005 pokračuje trvalý nárůst počtu vězňů, který začal počátkem roku 2003. Zatímco k 31. prosinci 2002 bylo ve věznicích a vazebních věznicích 16 213 osob ve výkonu trestu nebo ve výkonu vazby, k 25. listopadu 2005 se jejich počet zvýšil o 2 901. Vězněno je celkem 19 114 osob, z toho 2 916 obviněných a 16 198 odsouzených. V průběhu roku 2005 se celkový počet vězňů zvýšil o 771.

Odsouzení k doživotnímu trestu odnětí svobody

„CPT doporučuje změnit Metodický list č. 13 tak, aby odsouzeným k doživotnímu trestu odnětí svobody umožňoval kontaktní návštěvy na základě individuálního vyhodnocení rizik“ (bod 71).

Zásadní změna v úpravě realizace návštěv odsouzeným přinesla novela zákona o výkonu trestu odnětí svobody účinná od 1. července 2004. Podle ní může být bezkontaktní návštěva odsouzených k doživotnímu trestu odnětí svobody prováděny pouze po individuálním vyhodnocení bezpečnostních rizik. Metodický list č. 13 z roku 2001, který stanovil, že návštěvy u určitých skupin doživotně odsouzených jsou vždy nebo zpravidla bezkontaktní, byl v roce 2005 zrušen.

Podmínky výkonu trestu nebo vazby u celkové vězeňské populace

„CPT vyzývá české úřady, aby v rámci celého vězeňství vypracovaly projekty podobné projektům uvedeným v bodu 82“ (bod 82).

V souladu s novelou zákona o výkonu trestu odnětí svobody jsou od 1. července 2004 zřizována výstupní oddělení ve všech typech věznic. V současné době jsou výstupní oddělení zřízena v 31 z 35 věznic a vazebních věznic. Zřízena nejsou ve vazebních věznicích Brno, České Budějovice, Olomouc a Ostrava, ve kterých vykonávají trest odnětí svobody minimální počty odsouzených. V případě potřeby umístění některého odsouzeného vykonávajícího trest odnětí svobody v uvedených vazebních věznicích do výstupního oddělení je odsouzený přemístěn do nejbližší věznice, ve které je zřízeno výstupní oddělení.

⁸ viz informace k tomuto doporučení ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004

V roce 2005 bylo zřízeno výstupní oddělení ve vazební věznici Břeclav a ve věznici Odolov. Ke zvýšení ubytovací kapacity výstupního oddělení došlo ve věznicích Jiřice, Karviná, Příbram, Rýnovice a Znojmo.

„CPT by rád obdržel stanovisko českých úřadů k domněnce delegace, že zákonná povinnost všech odsouzených v České republice hradit náklady výkonu trestu odnětí svobody má zřejmě nepříznivý vliv na motivaci vězňů účastnit se vzdělávacích a kvalifikačních programů“ (bod 83).

Podle novely zákona o výkonu trestu odnětí svobody jsou od 1. července 2004 od povinnosti hradit náklady výkonu trestu odnětí svobody osvobozeni odsouzení po dobu zařazení do vzdělávacího nebo terapeutického programu s dobou výuky nebo terapie nejméně 21 hodin týdně.

Dnem 1. dubna 2005 nabyla účinnosti vyhláška ministerstva spravedlnosti,⁹ která odstranila nedostatek dřívější úpravy, který byl spatřován v možné demotivaci odsouzených zařazených na pracovištích s dosahovanými nižšími výdělky. Denní sazba nákladů výkonu trestu odnětí svobody stanovená dříve paušálně na 45 Kč, byla nahrazena částkou 40 % z čisté pracovní odměny s tím, že takto vypočtená částka je omezena a může dosáhnout maximální výše 1500 Kč za kalendářní měsíc.

Zdravotní péče

„CPT by byl rád informován o pokroku dosaženém v převádění odpovědnosti za zdravotní péči ve věznicích z ministerstva spravedlnosti na ministerstvo zdravotnictví, a zejména předpokládaný postup ohledně dohledu nad prací zdravotnického personálu v českých věznicích“ (bod 85).

Podle názoru ministerstva spravedlnosti nejsou pro převod lékařských služeb z ministerstva spravedlnosti na ministerstvo zdravotnictví v současné době v období transformace veřejného zdravotnictví vytvořeny vhodné podmínky. Ve stávajícím systému je zajištěna vyšší úroveň zdravotní péče o vězněné osoby, než by tomu bylo v případě, že by zdravotní péči zajišťovalo ministerstvo zdravotnictví. Ministerstvo zdravotnictví dosud v této věci nezaujalo žádný názor.

Další problémy

„CPT doporučujeme českým úřadům ustavit v celém vězeňském systému poradní orgány“ (bod 102).

V roce 2005 splnily i tři zbývající věznice ustanovení zákona o výkonu trestu odnětí svobody, které jim ukládá povinnost zřídit poradní sbor. Poradní sbor je v současné době zřízen ve všech 35 věznicích a vazebních věznicích v České republice.

⁹ vyhláška č. 135/2005 Sb., kterou se mění vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů, ve znění vyhlášky č. 94/2001 Sb.

„CPT by rád obdržel podrobné informace o pravomocích a činnosti veřejného ochránce práv ohledně návštěv vězeňských zařízení a vyřizování stížností vězňů“ (bod 102).¹⁰

V rámci své činnosti se veřejný ochránce práv zabýval podmínkami výkonu trestu doživotí a poté, co byl s účinností od 1. července 2004 změněn zákon o výkonu trestu odnětí svobody a řád výkonu trestu odnětí svobody, konstatoval, že došlo k takové změně právní úpravy, že proces zlepšení stavu v tomto směru považuje veřejný ochránce práv za úspěšně dokončený.

V současné době vede veřejný ochránce práv šetření z vlastní iniciativy, které by mělo zjistit, v čem spočívají slabiny současného systému hrazení nákladů odsouzenými a zda lze příjmy a výdaje odsouzených během výkonu trestu odnětí svobody spravovat efektivněji. Jedná se o časově náročné šetření, které by mělo zahrnovat i srovnání s obdobnými systémy v zahraničí, a jeho výsledky teprve zahájí případné jednání s Vězeňskou službou ČR. V případě, že dojde ke shodě, je pravděpodobné, že bude potřeba změnit právní předpisy, zejména zákon o výkonu trestu odnětí svobody.

K těmto doporučením, poznámkám a žádostem o informace neuvádějí za rok 2005 české úřady žádné nové skutečnosti:

Předběžné poznámky

„CPT vyzývá české úřady, aby nadále vyvíjely úsilí k ukončení trvalé přeplněnosti věznic; k úspěchu této snahy bude mimo jiné nutné plně využívat stávajících možností alternativních trestů“ (bod 60).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

Špatné zacházení

„CPT doporučuje, aby příslušníkům vězeňské služby ve věznici Valdice bylo připomínáno, že v případech, kdy musejí ke zvládnutí agresivních a/nebo vzpurných vězňů použít sílu, nemělo by takové použití síly překročit meze nezbytně nutné, a že jakmile jsou tito vězni zvládnuti, neexistuje žádné ospravedlnění pro jejich bití!“ (bod 63).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT dále doporučuje, aby vyšší důstojníci vězeňské služby ve všech navštívených zařízeních připomínali svým podřízeným, že slovní napadání je nepřijatelné a bude přísně postihováno“ (bod 63).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT by rád obdržel následující informace týkající se všech věznic v České republice za rok 2001 a 2002:

- počet podaných stížností na špatné zacházení ze strany vězeňského personálu a počet kázeňských a/nebo trestních řízení zahájených na základě těchto stížností;
- výčet kázeňských/trestních postihů uplatněných na základě špatného zacházení ze strany vězeňského personálu“ (bod 64).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

¹⁰ viz též text k bodu 147

Odsouzení k doživotnímu trestu odnětí svobody

„CPT doporučuje, aby byl režim týkající se doživotně odsouzených v České republice od základů změněn s ohledem na poznámky v bodech 69 a 70“ (bod 70).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT nevidí důvod, proč by doživotně odsouzení měli být systematicky drženi odděleně od ostatních odsouzených“ (bod 70).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT doporučuje, aby ve věznici Valdice bylo přezkoumáno používání pout u doživotně odsouzených s ohledem na poznámky uvedené v bodu 72“ (bod 72).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„Podle CPT je povinnost doživotně odsouzených mít na ruku pouta během vyšetření vězeňským lékařem nebo jejich umístování za kovové mříže (bez pout) během konzultací s psychiatrem z etického hlediska diskutabilní a odporuje řádnému vztahu mezi lékařem a pacientem“ (bod 73).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT vyzývá české úřady, aby podnikly kroky umožňující doživotně odsouzeným vytvořit si ve svých celách ve věznici Valdice méně neosobní prostředí“ (bod 74).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje, aby bezpečnostní cela č. 113 ve věznici Valdice byla vybavena matrací a aby byla o jejím využívání vedena zvláštní evidence“ (bod 75).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT by dále rád získal podrobné údaje o postupech (např. lékařský dohled) při umístění osoby na bezpečnostní celu č. 113 ve věznici Valdice“ (bod 75).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

Podmínky výkonu trestu nebo vazby u celkové vězeňské populace

„CPT doporučuje, aby byly podniknuty kroky k vytvoření a implementaci konkrétních pravidel týkajících se osob ve výkonu vazby s cílem nabídnout těmto osobám odpovídající program činností, a to v celém vězeňství“ (bod 80).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT vyzývá české úřady, aby přehodnotily rozvrh vycházek vězeňkyň ve věznici Plzeň“ (bod 81).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT vyzývá české úřady, aby podnikly okamžitá opatření k zajištění toho, že všem vězňům, včetně nově příchozích vězňů a pacientů, kterým to dovolí jejich zdravotní stav, budou umožněny vycházky v rozsahu alespoň jedné hodiny denně“ (bod 81).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT by rád získal vyjádření českých úřadů ke skutečnosti, že do oddělení uvedených v bodu 82 mohou být zařazováni pouze občané České republiky“ (bod 82).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

Zdravotní péče

„CPT doporučuje podniknout přednostně opatření k podstatnému zvýšení počtu zdravotnického personálu v plzeňské věznici tak, aby bylo možno mimo jiné zajistit přítomnost zdravotní sestry po celých 24 hodin denně a o víkendech přítomnost lékaře“ (bod 87).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje neprodleně přijmout opatření ke zlepšení hygieny ve dvou místnostech ošetřovny ve věznici Plzeň v souladu se zdravotnickými normami“ (bod 88).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje, aby byla přijata opatření zajišťující všem vězňům poskytování léků nutných vzhledem k jejich zdravotnímu stavu, což znamená, že finanční prostředky přidělované jednotlivým věznicím by měly být dostatečné k umožnění bezplatného poskytování léků těm vězňům, kteří nemají dostatek prostředků k jejich zakoupení“ (bod 89).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT věří, že požadavek, aby vstupní lékařská prohlídka nově příchozích vězňů byla až na výjimečné okolnosti provedena v den nástupu výkonu trestu odnětí svobody, bude splněn, jakmile bude ve věznici Plzeň zajištěna víkendová přítomnost zdravotnického personálu (a lékaře)“ (bod 90).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje, aby byla přijata opatření zajišťující naprosté zachování lékařského tajemství ve věznici Plzeň (i ve všech ostatních vězeňských zařízeních v celé České republice); veškerá lékařská vyšetření odsouzených (vstupní nebo jakákoli pozdější) by měla být prováděna mimo doslech a – pokud zúčastněný lékař v daném případě výslovně nevyžaduje jinak – mimo dohled příslušníků vězeňské služby“ (bod 92).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

Další problémy

„CPT doporučuje přijmout ve věznici Plzeň opatření s cílem ukončit praxi, podle níž jsou vězni povinni během čekání, než se jim bude vězeňský personál věnovat, stát čelem ke zdi“ (bod 93).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje ve věznici Plzeň podniknout přednostně opatření k obsazení volných míst dozorců“ (bod 94).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT by rád získal vyjádření k poznámkám v bodu 95 týkajícím se omezení návštěv osob odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody. CPT má vážné obavy ohledně omezení návštěv osob ve výkonu trestu odnětí svobody, stanovených v nové legislativě. Tyto vězně mohou navštěvovat jiné než blízké osoby pouze „ze závažných důvodů“. Pokud tomu nebrání konkrétní bezpečnostní hlediska, měly by být návštěvy jiných než blízkých osob zpravidla povoleny. Stávající znění příslušných právních předpisů navíc ponechává do značné míry na úvaze vězeňské služby, v jakém rozsahu povolí návštěvy konkrétnímu odsouzenému“ (bod 95).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT doporučuje, aby jak osoby ve výkonu vazby, tak osoby ve výkonu trestu odnětí svobody v českých věznicích měly zaručen pravidelný přístup k telefonu“ (bod 96).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT doporučuje, aby byly podniknuty kroky k odstranění nedostatků kázeňských cel ve věznicích Plzeň s ohledem na poznámky uvedené v bodu 98 (např. špatné větrání, plísň na zdech)“ (bod 98).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT by rád od českých úřadů obdržel vyjádření ke zjištěním delegace, že výčet povolených donucovacích prostředků nebyl upraven podle doporučení CPT obsažených ve zprávě o návštěvě v roce 1997“ (bod 99).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

K části D - Psychiatrická zařízení

Životní podmínky pacientů

„CPT vyzývá české úřady, aby podnikly kroky k zajištění méně neosobního prostředí pro klienty 1. a 3. oddělení Ústavu sociální péče Ostravice“ (bod 113).

„CPT by byl rád informován o pokroku v realizaci plánů na výstavbu nových prostor pro Ústav sociální péče Ostravice ve Frýdku-Místku do roku 2004“ (bod 115).

Ústav sociální péče pro mládež Ostravice byl v roce 2005 přeměněn v příspěvkovou organizaci *Náš svět - centrum pro lidi s mentálním postižením Pržno*, jejímž zřizovatelem je Krajský úřad Moravskoslezského kraje. Od 19. května 2005 je zařízení umístěno v nově vybudovaném areálu v Pržně. Životní podmínky klientů a podmínky pro zkvalitnění péče o ně se v důsledku přestěhování do nových prostor zlepšily. Vybavení a výzdoba zařízení jsou ve srovnání s Ostravicí znatelně odlišné. Na výzdobě ubytovacích prostor se podílí rovněž klienti. Interiéry v rámci celého komplexu jsou řešeny velmi moderně.

V současné době má zařízení v Pržně celkem 119 klientů. V jedné z budov v přízemí je ve 4 dvoulůžkových pokojích a 2 třílůžkových pokojích ubytováno 13 dětí. V prvním patře této budovy je ve 4 jednolůžkových pokojích a 6 dvoulůžkových pokojích ubytováno 16 dospělých klientů. Ve druhé budově v přízemí je v jednolůžkových, dvoulůžkových a třílůžkových pokojích ubytováno 16 klientů. V prvním patře této budovy je ubytováno 14 klientů ve dvoulůžkových a třílůžkových pokojích. V areálu zařízení je dále 9 samostatných domků. V jednom domku bydlí čtyři klienti, ve čtyřech domcích bydlí šest klientů a v dalších čtyřech domcích bydlí osm klientů.

Kromě areálu v Pržně má zařízení *Náš svět* pobočku ve Frýdku-Místku, kde je v současné době ubytováno 54 klientů.

Personál a léčba

„CPT doporučuje, aby v Ústavu sociální péče Ostravice byly podniknuty kroky k zajištění:

- **zvýšení početního stavu zdravotnického personálu vykonávajícího noční služby;**
- **posílení přítomnosti všeobecného lékaře a psychiatra;**
- **poskytování rehabilitačních služeb (psychologie, fyzioterapie atd.)“ (bod 120).**

Z důvodu přestěhování zařízení *Náš svět* do nového areálu odlišného typu a vzhledem k tomu, že během druhé poloviny roku 2005 se zvýšil celkový počet klientů, bylo nutné zvýšit i počet zaměstnanců tak, aby jejich počet odpovídal potřebám klientů.

V zařízení *Náš svět* (v areálu v Pržně a na pobočce ve Frýdku-Místku) v současné době zaměstnáno 20 pracovníků středního zdravotnického personálu (všeobecná nebo dětská sestra), 8 pracovníků nižšího zdravotnického personálu (ošetřovatel-pěstoun), 8 pracovníků sociální péče na zdravotnickém úseku, 1 fyzioterapeut, 1 ergoterapeut, 19 vychovatelů a 28 pracovníků sociální péče na výchovném úseku.

Pro klienty zajišťuje zařízení péči praktické lékařky pro dospělé, praktické lékařky pro děti a dorost, psychologa, psychiatra, sexuologa a kožní lékařky. Zařízení dále spolupracuje s rehabilitační lékařkou, která do organizace dochází po telefonické domluvě a provádí vyšetření. Rehabilitaci klientů provádí podle jejich individuálních potřeb fyzioterapeutka a ergoterapeutka na základě ordinace rehabilitační lékařky. Rehabilitační aktivity zahrnují např. vodoléčbu, cvičení na žíněnkách a míčích, elektroléčbu, masáže, míčkování, stimulaci, bukofaciální techniku, orofaciální techniku, polohování, nácvik chůze a stability, nácvik sebeobsluhy a navrhování a používání vhodných ergoterapeutických pomůcek.

„CPT doporučuje, aby byla prioritně učiněna opatření k zajištění toho, aby všichni klienti v Ostravici měli možnost věnovat se přiměřeným psychosociálním a zájmovým terapeutickým činnostem v závislosti na jejich duševních schopnostech a tělesné pohyblivosti“ (bod 122).

Zdravotnický personál zpracovává "Ošetřovatelské plány", které řeší konkrétní problémy klientů, a "Ošetřovatelské standardy" pro realizaci určitých výkonů. Dále zaměstnanci pro klienty vytvářejí individuální plány výchovné činnosti. Od září 2005 byl vylepšen systém komunitních sezení, do kterých jsou nyní zapojováni i klienti s těžkým a hlubokým mentálním postižením. Komunitní sezení probíhají v menších skupinkách, ve kterých klienti mohou sdělovat své názory.

Všichni klienti chodí denně na procházky. Kromě toho mohou jezdit na kolech a koloběžkách, cvičit v tělocvičně nebo plavat v bazéně. Klienti se dále mohou účastnit pracovní a výchovné terapie, práce v dílnách (keramické, tkalcovské), arteterapie a muzikoterapie. K dispozici je jim i počítačová učebna. Vedle aktivit v areálu zařízení se klienti účastní různých akcí mimo areál, např. výletů, kulturních akcí a sportovních akcí. Zařízení spolupracuje s organizacemi "ADRA", "Škola života" a "Sdružením rodičů a přátel mentálně postižených". Zařízení *Náš svět* je členem "Hnutí speciálních olympiád", založilo sportovní klub "Beskyd" a s jeho sportovci se účastní speciálních sportovních olympiád. V roce 2006 zařízení plánuje zahájení zemědělské terapie a hippoterapie.

Omezení pohybu rozrušených a/nebo agresivních klientů/pacientů

„CPT doporučuje podniknout opatření k zajištění toho, že postupy používání prostředků na zklidnění nebo omezení pohybu uplatňované v Ústavu sociální péče Ostravice budou sladěny s požadavky uvedenými v bodu 123“ (bod 125).

Postup při používání restriktivních opatření v zařízení *Náš svět* v Pržně (bývalém Ústavu sociální péče Ostravice) nově upravuje od 1. srpna 2005 "Směrnice k používání restriktivních opatření", schválená ředitelem zařízení a od 1. října 2005 zákon o sociálním zabezpečení. Text příslušného ustanovení zákona o sociálním zabezpečení je uveden u bodu 129. Text směrnice je obsažen v příloze č. 2 této zprávy.

Od 10. srpna 2005 zasedá v zařízení pravidelně jednou za měsíc skupina odborníků (konsilium), která hodnotí nutnost používání restriktivních opatření u konkrétních klientů. Tohoto konsilia se účastní lékař z oboru psychiatrie, ředitel zařízení a další zaměstnanci zařízení - vedoucí zdravotnického úseku, ordinační sestra, sociální pracovnice, vedoucí výchovy a vedoucí pracoviště.

„CPT doporučuje, aby byly v Psychiatrické léčebně Opava a v Ústavu sociální péče Ostravice by měly být vedeny zvláštní knihy o použití prostředků fyzického zabránění pohybu“ (bod 125).

V Psychiatrické léčebně Opava byly v roce 2004 na každém oddělení zavedeny sešity, ve kterých se evidují případy použití prostředků fyzického zabránění pohybu. Od 6. ledna 2005 upravuje vedení evidence použití prostředků fyzického zabránění pohybu metodické opatření k používání omezovacích prostředků u pacientů v psychiatrických zařízeních České republiky, které vydalo ministerstvo zdravotnictví. Text metodického opatření je obsažen v příloze č. 2 této Zprávy.

Vedení evidence případů použití opatření omezujících pohyb při poskytování ústavní sociální péče upravuje od 1. října 2005 zákon o sociálním zabezpečení. Vedle toho je vedení evidence případů použití opatření omezujících pohyb v zařízení *Náš svět* v Przně (bývalém Ústavu sociální péče Ostravice) upravena od 1. srpna 2005 "Směrnici k používání restriktivních opatření", schválenou ředitelem zařízení. Text příslušného ustanovení zákona o sociálním zabezpečení je uveden u bodu 129. Text směrnice je obsažen v příloze č. 2 této zprávy.

„CPT doporučuje, aby byla okamžitě z užívání vyřazena lůžka opatřená klecí a aby bylo co nejdříve ukončeno používání lůžek opatřených sítí ke zvládnání rozrušených pacientů/klientů“ (bod 128).

V Psychiatrické léčebně Opava se v roce 2005 používalo celkem 26 sít'ových lůžek. Ve srovnání s rokem 2004 se tak počet sít'ových lůžek snížil o jedno. V zařízení *Náš svět* v Przně (bývalém Ústavu sociální péče Ostravice) se v roce 2005 celkový počet sít'ových lůžek snížil ze šesti na jedno. Klecová lůžka se zde nepoužívají.

„CPT doporučuje, aby byla přijata opatření s cílem zajistit, aby dokud budou používána lůžka opatřená sítí, nebyly osoby umístěné do takovýchto lůžek na očích ostatních pacientů/klientů a byly pod odpovídajícím dozorem personálu; toto doporučení by se mělo obdobně vztahovat i na ostatní prostředky pro zklidnění nebo omezení pohybu, např. svěrací kazajky nebo fixaci; to by nemělo bránit návštěvám ostatních pacientů nebo klientů u osob, vůči nimž jsou použity prostředky pro omezení pohybu, pokud je to z lékařského hlediska vhodné“ (bod 128).

„CPT se domnívá, že k zajištění bezpečnosti osob se sníženou pohyblivostí nebo poruchami spánku (např. dezorientací nebo náměsíčnictvím) lze nalézt vhodnější prostředky než lůžka opatřená sítí“ (bod 128).

„CPT věří, že k jeho doporučením uvedeným v bodech 125 a 128 bude přihlédnuto při přípravě návrhu pravidel používání prostředků omezení pohybu pro lůžkové psychiatrické ústavy v České republice“ (bod 129).

„CPT by chtěl být informován o pokroku dosaženém v zavádění směrnic ohledně kvality sociálních služeb a povinné registraci a kontrolách ústavů sociální péče, jakož i předpisů pro používání prostředků zklidnění nebo omezení pohybu platných pro lůžkové psychiatrické ústavy v České republice“ (bod 129).

Pro zdravotnická zařízení přímo řízená ministerstvem zdravotnictví platí pokyn ministra zdravotnictví ze dne 13. července 2004 na základě kterého bylo v těchto zdravotnických zařízeních zakázáno používání klecových lůžek a ředitelé těchto zdravotnických zařízení byli požádáni o „*postupné zřizování místností speciálně vybavených proti možnému poranění neklidných pacientů tak, aby ve svém zdravotnickém zařízení mohli do konce roku 2004 zakázat využívání lůžek síťových*“.

Ve zdravotnických zařízeních v České republice v současné době nejsou používána klecová lůžka. Počet síťových lůžek každoročně klesá o přibližně 5 až 10%. Zvyšování počtu speciálně vybavených místností pro neklidné pacienty je zatím minimální. Ministerstvo zdravotnictví dává přednost posílení personálních kapacit a medikaci.

Dne 6. ledna 2005 vydalo ministerstvo zdravotnictví metodické opatření k používání omezovacích prostředků u pacientů v psychiatrických zařízeních České republiky, které stanoví podmínky a postup při použití omezovacích prostředků. Tento dokument nemá povahu právního předpisu a není závazný. Text metodického opatření je obsažen v příloze č. 1 této zprávy.

Podle metodického opatření je možné použít omezující prostředky jen v případech, kdy je to nezbytně nutné pro ochranu pacienta, ostatních pacientů, věcí a personálu psychiatrických zařízení, a to až tehdy, jestliže ostatní možnosti zklidnění byly vyčerpány. Omezovací prostředky nelze použít z výchovných důvodů. Metodické opatření dále stanoví, že u pacientů přijatých do psychiatrických zařízení s jejich souhlasem je užití omezovacích prostředků důvodem pro hlášení soudu stejně jako v případech nedobrovolné hospitalizace, pokud pacient dodatečně nevyjádří svůj souhlas s omezením. O použití omezovacích prostředků rozhoduje zásadně lékař. Metodické opatření dále upravuje provádění kontrol pacienta při použití omezovacích prostředků, vedení evidence a informování pacientů a jejich zákonných zástupců.

V budoucnu by mělo být používání restriktivních prostředků ve zdravotnických zařízeních upraveno zákonem o zdravotní péči, který v současné době projednává Poslanecká sněmovna Parlamentu.

Ministerstvo práce a sociálních věcí věnuje problematice užívání omezovacích prostředků v zařízeních sociálních služeb i nadále pozornost s cílem poskytnout zařízením a pracovníkům v sociálních službách takovou odbornou metodickou pomoc, která postupně povede k minimalizaci užívání prostředků omezujících pohyb uživatele. Při řešení problému používání prostředků zklidnění nebo omezení pohybu klade ministerstvo práce a sociálních věcí důraz na zkvalitňování a individualizaci poskytované péče a na zvyšování odbornosti a informovanosti pracovníků v oblasti sociálních služeb.

Ve snaze předejít používání omezovacích prostředků v zařízeních sociální péče bez zjevné kontroly, a to i v situacích, kdy nedocházelo k ohrožení života či zdraví, navázalo ministerstvo práce a sociálních věcí na vydání metodického opatření k postupu při mimořádném použití síťových lůžek v zařízeních sociálních služeb v roce 2004 a iniciovalo novelu zákona o sociálním zabezpečení¹¹, který s účinností od 1. října 2005 stanoví závazná

¹¹ zákon č. 218/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

pravidla pro používání opatření omezujících pohyb¹² při poskytování ústavní sociální péče takto:

"§ 89 a

(1) Při poskytování ústavní sociální péče podle § 87 a 89 nelze používat opatření omezující pohyb osob, jimž je ústavní sociální péče poskytována, s výjimkou případů přímého ohrožení jejich zdraví a života nebo zdraví a života jiných osob, a to pouze po dobu nezbytně nutnou.

(2) Ústav sociální péče je povinen o použití opatření omezujícího pohyb osob informovat bez zbytečného odkladu

- a) zákonného zástupce osoby, které je ústavní sociální péče poskytována,*
- b) zřizovatele zařízení.*

(3) Ústav sociální péče je povinen vést evidenci případů použití opatření omezujících pohyb osob v rozsahu

- a) jméno, příjmení a datum narození osoby, které je ústavní sociální péče poskytována,*
- b) datum a čas počátku použití opatření omezujícího pohyb osob,*
- c) důvod použití opatření omezujícího pohyb osob,*
- d) jméno a příjmení osoby, která opatření omezujícího pohyb osob použila,*
- e) informace, zda bylo opatření omezující pohyb osob použito na základě předchozí indikace lékařem,*
- f) vyjádření lékaře v případech, kdy k použití opatření omezujícího pohyb osob došlo bez předchozí indikace lékařem,*
- g) datum a čas ukončení použití opatření omezujícího pohyb osob,*
- h) záznam o splnění povinnosti stanovené v odstavci 2."*

V návrhu zákona o sociálních službách, který má komplexně upravit oblast poskytování sociálních služeb a který je v současné době projednáván Parlamentem,¹³ se je používání omezovacích prostředků upraveno podobně, větší důraz je však navíc kladen na prevenci situací, které by mohly vést k rizikovému chování klienta a následnému omezení jeho pohybu.

Klecová lůžka jsou v současné době ze zařízení sociálních služeb odstraňována, síťová lůžka se sítí ještě v některých zařízeních zůstávají a jsou používána na základě indikace lékařem.

Ministerstvo práce a sociálních věcí pořádalo v letech 2004 a 2005 ve spolupráci s Velkou Británií a Holandskem výcvik tzv. průvodců dobrou praxí v problematice práce s klienty s rizikovým chováním. Průvodci dobrou praxí předávají zkušenosti a získané dovednosti z oblasti prevence rizikového chování a jeho zvládnutí pracovníkům zařízení ústavní sociální péče. Výcvikem prošlo celkem 43 osob.

¹² Za opatření omezující pohyb osob jsou přitom považována všechna opatření (fyzická, mechanická nebo chemická), která zamezí osobě svobodně a bez omezení se pohybovat v rámci zařízení. Zamezí mu svobodně opustit lůžko nebo místnost, a omezí tak svobodný projev jeho vůle.

¹³ Návrh zákona o sociálních službách schválila vláda dne 24. srpna 2005 a v září jej předložila k projednání Poslanecké sněmovně Parlamentu (sněmovní tisk č. 1102).

Standardy kvality sociálních služeb, kontrola poskytování sociálních služeb i podmínky registrace zařízení poskytujících sociální služby jsou předmětem připravovaného zákona o sociálních službách.¹³ Návrh zákona definuje standardy kvality sociálních služeb jako soubor kritérií, jejichž prostřednictvím je definována úroveň kvality poskytování sociálních služeb v oblasti personálního a provozního zabezpečení sociálních služeb a v oblasti vztahů mezi poskytovatelem a uživateli sociálních služeb. Pomocí standardů kvality sociálních služeb se má při kontrole ověřovat kvalita sociálních služeb, přičemž plnění standardů kvality se má hodnotit systémem bodů. Obsah jednotlivých standardů kvality a bodové hodnocení stanoví v budoucnu ministerstvo práce a sociálních věcí prováděcím právním předpisem.

Oprávnění k poskytování sociálních služeb vzniká podle tohoto návrhu zákona registrací. Podmínky registrace zahrnují mj. prokázání bezúhonnosti a odborné způsobilosti, jakož i zajištění hygienických, materiálních a technických podmínek odpovídajících poskytovaným sociálním službám.

Inspekci poskytování sociálních služeb mají podle návrhu zákona o sociálních službách provádět krajské úřady. Inspekce má být zaměřena zejména na plnění podmínek stanovených pro registraci poskytovatelů sociálních služeb, kvalitu poskytovaných sociálních služeb a plnění povinností stanovených poskytovatelům. Hlavními cíli inspekce je zajištění ochrany zájmů uživatelů sociálních služeb a podpora rozvoje kvality služeb u každého poskytovatele. Kontrola výkonu státní správy v oblasti sociálních služeb pak bude svěřena ministerstvu práce a sociálních věcí.

V rámci přípravy na přijetí a účinnost zákona o sociálních službách vyhlásilo ministerstvo práce a sociálních věcí dvě veřejné zakázky na projekty pro oblast kvality sociálních služeb – „Vzdělávání v zavádění standardů kvality sociálních služeb“ a „Vzdělávání inspektorů kvality sociálních služeb“. Tyto projekty mají přispět k vytvoření jednotných systémových řešení této problematiky a připravit tak poskytovatele, zřizovatele a orgány státní správy na vstup nového zákon o sociálních službách v účinnost.

Pojistky

„CPT by rád znal názor českých úřadů na poznámku CPT, že výkon práv pacientů by mohl být zkvalitněn, jestliže by byla zavedena úprava ohledně ustanovení nezávislého poradce, který by dotčeným osobám pomáhal v případě převzetí do ústavní péče bez souhlasu této osoby“ (bod 136).

„CPT by rád obdržel vyjádření českých úřadů k poznámce CPT, že držení osob zbavených způsobilosti k právním úkonům v psychiatrických nemocničních zařízeních bez možnosti využívat procedurálních pojištění jinak zaručených zákonem je praxí značně diskutabilní“ (bod 137).

„CPT doporučuje, aby české úřady usilovaly o nalezení alternativních řešení, která by lépe zaručovala nezávislost a nestrannost opatrovníků“ (bod 144).

V květnu 2005 byl na návrh skupiny poslanců schválen zákon, kterým se mění některá ustanovení občanského soudního řádu o řízení o způsobilosti k právním úkonům a o řízení o

vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení osoby v ústavu zdravotnické péče.¹⁴ Zákon posílil ochranu práv dotčených osob v obou druzích řízení zejména tak, že osoby, o kterých se řízení vede, mohou průběh řízení aktivně ovlivňovat, a to buď svou vlastní aktivitou nebo prostřednictvím svého zástupce pro řízení.

V řízení o způsobilosti k právním úkonům byly provedeny tyto hlavní změny:

- Maximální délka doby, kterou může soud určit jako dobu, po kterou osoba zbavená způsobilosti k právním úkonům nemůže podat opakovaný návrh na vrácení způsobilosti k právním úkonům, jestliže soud její předchozí návrh zamítl a konstatoval, že nelze očekávat zlepšení jejího stavu, byla zkrácena ze tří let na jeden rok.
- Podle dříve platné právní úpravy musela být osoba, o jejíž způsobilost k právním úkonům se jedná, v řízení zastoupena opatrovníkem, kterého ustanovil soud. Nový zákon stanoví, že dotčená osoba má právo zvolit si vlastního zástupce pro řízení a teprve v případě, že si svého zástupce nezvolí, ustanoví mu soud opatrovníka pro řízení.
- Opatrovník pro řízení ustanovený soudem musí být podle nového zákona vždy advokátem. Dosavadní zastupování opatrovníky pro řízení totiž bývalo v některých případech jen formální a neplnilo svůj účel.
- Byla stanovena výslovná povinnost soudu poučit osobu, o jejíž způsobilost k právním úkonům se jedná, o jejím právu zvolit si zástupce pro řízení i o dalších procesních právech a povinnostech.
- Nový zákon stanovil soudu povinnost vyslechnout osobu, o jejíž způsobilost k právním úkonům se jedná, vždy, pokud o to sama požádá.
- Maximální doba, po kterou může být dotčená osoba na základě rozhodnutí soudu umístěna ve zdravotnickém zařízení za účelem vyšetřování, byla zkrácena ze tří měsíců na šest týdnů.
- Možnost soudu nenařídít při řízení ústní jednání byla zrušena.
- Podle dříve platné právní úpravy mohl soud rozhodnout, že dotčené osobě nebude doručeno rozhodnutí o zbavení způsobilosti k právním úkonům, jestliže doručení by na adresáta mohlo pro jeho duševní poruchu působit nepříznivě nebo jestliže adresát není schopen význam rozhodnutí pochopit. Nový zákon možnost nedoručit rozhodnutí jednak váže výslovně na závěry znaleckého posudku, jednak omezuje jen na případy, kdy adresát není schopen rozhodnutí pochopit.

V řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení osoby v ústavu zdravotnické péče byly provedeny tyto hlavní změny:

- Opatrovník pro řízení ustanovený soudem v případě, že osoba, o níž se řízení vede, si nezvolí vlastního zástupce, musí být podle nového zákona vždy advokátem.
- Byla stanovena výslovná povinnost soudu poučit osobu, o níž se řízení vede, o jejím právu zvolit si zástupce pro řízení i o dalších procesních právech a povinnostech.
- Nový zákon rozšiřuje procení práva dotčené osoby tak, že stanoví, že soud musí v řízení vyslechnout kromě osoby, o níž se řízení vede, a jejího ošetřujícího lékaře i další osoby, o jejichž vyslechnutí osoba, o níž se řízení vede, požádá. Toto právo osoby umístěné v ústavu umožňuje, aby soud vyslechnul i jiného odborníka, nezávislého na ošetřujícím lékařem. Soud může odmítnout provedení výslechu těchto osob, není-li zřejmé, co může být výslechem zjištěno.

¹⁴ zákon č. 205/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů; zákon nabyl účinnosti k 1. srpnu 2005

- Nový zákon ruší ustanovení o tom, že osoba umístěná nedobrovolně v ústavu zdravotnické péče by mohla být nejen omezena ve styku s vnějším světem, ale přímo vyloučena z tohoto styku.
- O nové vyšetření a rozhodnutí o propuštění z ústavu mohou podle nového zákona žádat osoby umístěné v ústavu i v případě, že byly zbaveny způsobilosti k právním úkonům.

„CPT by rád obdržel vyjádření českých úřadů k poznámce CPT, že praxe, kdy osoby zůstávají zbaveny osobní svobody v psychiatrických nemocničních zařízeních v důsledku nedostatku odpovídajících zařízení mimo léčebnu, je nanejvýš diskutabilní“ (bod 140).

Změny v systému sociálních služeb jsou předmětem připravovaného zákona o sociálních službách.

„CPT doporučuje, aby byly podniknuty kroky k zajištění toho, že nutnost umístění do ústavu sociální péče bude v pravidelných intervalech zkoumána příslušným úřadem“ (bod 143).

Standardy kvality sociálních služeb, které zahrnují i dohody o poskytování služeb mají být zavedeny připravovaným zákonem o sociálních službách.

„CPT doporučuje, aby v Psychiatrické léčebně Opava bylo neprodleně zahájeno vydávání informativních brožur nově přijímaným pacientům“ (bod 145).

Informační brožura pro pacienty Psychiatrické léčebny v Opavě byla dosud vydána na dvou primariátech. Ostatní primariáty brožuru připravují.

„CPT by rád obdržel informace o pravomocích a činnosti veřejného ochránce práv ohledně vyřizování stížností pacientů/klientů“ (bod 146).

Veřejný ochránce práv se i nadále při místních šetřeních v psychiatrických léčebnách setkává s nedostatečnou návazností ústavní péče na ambulantní či sociální péči (chráněné bydlení, domy na půl cesty, sociální byty apod.). Psychiatrické léčebny v některých případech suplují následnou péči delším pobytem pacienta v zařízení s odůvodněním, že ho nemají kam umístit.

V rámci svých šetření veřejný ochránce práv zaznamenal případy, kdy pacient přijímaný do psychiatrické léčebny na základě dobrovolného souhlasu s hospitalizací byl v tento moment zároveň nucen vyslovit souhlas s jednotlivými léčebnými postupy a výkony. Takový administrativně zjednodušený postup ze strany léčeben nerespektuje právo pacienta být nejprve dostatečným způsobem informován o průběhu a druhu léčby ze strany odborného personálu a následně souhlas vydat. Nemělo by se tak ovšem dít v časově shodném momentě s projevem souhlasu s dobrovolnou hospitalizací.

Za velmi pozitivní posun a konkrétní ukázkou snahy o zcivilnění režimu na jednotlivých psychiatrických odděleních považuje veřejný ochránce práv postupné vybavování těchto míst standardně užívaným nábytkem a zařízením (dřevěné postele, klasický nábytek, barevné povlečení, malba na stěnách atd.), namísto dříve užívaného „ústavního“ vybavení.

Podle návrhu nového trestního zákona, který nyní projednává Parlament,¹⁵ by mělo být vytvořeno nové ochranné opatření – zabezpečovací detence. Zabezpečovací detenci, podobně jako ochranné léčení, bude moci soud uložit v trestním řízení. Veřejný ochránce práv vítá skutečnost, že vláda uložila ministrovi spravedlnosti, aby ve spolupráci s ministrem zdravotnictví vypracoval návrh zákona o výkonu zabezpečovací detence a návrh zákona o výkonu ochranného léčení ústavního.

„CPT doporučuje, aby byla učiněna opatření zajišťující, že všechna psychiatrická zařízení v České republice – včetně ústavů sociální péče¹⁶ – bude pravidelně navštěvovat nezávislý externí orgán (např. soudce nebo dohlížecí výbor), který odpovídá za dohled nad péčí o pacienty/klienty. Tento orgán by měl být zejména oprávněn hovořit soukromě s pacienty/klienty, přímo přebírat jejich případné stížnosti a dávat nezbytná doporučení“ (bod 147).

V srpnu 2005 byla schválena novela zákona o veřejném ochránci práv¹⁷, která rozšiřuje působnost veřejného ochránce práv o provádění systematických návštěv míst, kde se nacházejí osoby omezené na svobodě na základě rozhodnutí veřejné moci nebo v důsledku závislosti na poskytované péči. Nová působnost ochránce se vztahuje zejména na zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná výchova, ústavní výchova nebo ochranné léčení, policejní cely, zařízení pro zajištění cizinců, azylová zařízení, ústavy sociální péče, zdravotnická zařízení včetně psychiatrických léčen a zařízení sociálně-právní ochrany dětí. Při návštěvách bude ochránce zjišťovat, jak je s těmito osobami zacházeno, bude se snažit zajistit respektování jejich základních práv a posílit jejich ochranu před špatným zacházením.

Systematické návštěvy bude ochránce vykonávat podle určitého systému a předem sestaveného plánu na konkrétní časový úsek. V tomto smyslu půjde též o návštěvy pravidelné, s výrazným preventivním zaměřením. Výběr konkrétních zařízení se bude řídit např. předchozími poznatky z praxe ombudsmana, získanými referencemi od veřejnosti či umístěných osob (pozitivními či negativními) nebo na základě výsledků činnosti jiných resortních kontrolních mechanismů.

Zákon opravňuje ochránce při provádění návštěv vstupovat bez předchozího upozornění do všech prostor zařízení a provádět v nich šetření, nahlížet do spisů, klást otázky jednotlivým zaměstnancům a rozmlouvat bez přítomnosti jiných osob s osobami umístěnými v zařízeních. Po provedení návštěvy vypracuje ombudsman zprávu o svých zjištěních s doporučeními na provedení určitých opatření k nápravě a postupně se bude snažit přimět zařízení k aktivitě vedoucí ke zlepšení stavu. Již tato zpráva o zjištěních může a většinou také bude obsahovat doporučení či návrhy na opatření k nápravě. V případě názorové neshody bude ombudsman o svých zjištěních informovat nadřízený úřad či svoje stanovisko zveřejnit. Výsledkem práce ombudsmana v této agendě by mělo být vytvoření a následné prosazování určitých standardů zacházení s osobami, které by měly jednotlivé typy zařízení dodržovat.

¹⁵ sněmovní tisk č. 744

¹⁶ Ústavy sociální péče nespádají pod pojem psychiatrická zařízení, neboť se jedná o různé typy zařízení. Psychiatrická zařízení jsou zdravotnická zařízení v působnosti ministerstva zdravotnictví, zatímco ústavy sociální péče patří do působnosti ministerstva práce a sociálních věcí. Ve specializovaných ústavech sociální péče může být současně poskytována péče i osobám s psychiatrickou poruchou.

¹⁷ zákon č. 381/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Dne 16. září 2004 podepsala Česká republika Opční protokol k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. V listopadu 2005 byl vládě předložen návrh na jeho ratifikaci. Úlohu národního preventivního mechanismu podle Opčního protokolu bude od 1. ledna 2006 plnit právě veřejný ochránce práv pověřený výkonem nové působnosti.

K těmto doporučením, poznámkám a žádostem o informace neuvádějí za rok 2005 české úřady žádné nové skutečnosti:

Životní podmínky pacientů

„CPT věří, že české úřady podniknou kroky ke zlepšení životních podmínek v některých pavilonech (zejména 6, 11 a 20) Psychiatrické léčebny Opava s ohledem na poznámky uvedené v bodu 109“ (bod 109).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT vyzývá české úřady, aby v opavské léčebně pacientům, kteří si to přejí, umožnily během dne přístup do jejich pokojů“ (bod 110).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje, aby byla přijata opatření k zajištění vycházek v rozsahu alespoň jedné hodiny denně pro všechny pacienty v Psychiatrické léčebně Opava, kterým to dovoluje jejich zdravotní stav“ (bod 111).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje, aby všichni pacienti v opavské léčebně, kteří nejsou upoutáni na lůžko, směli přes den nosit své vlastní oblečení (a je-li to nutné, aby byli k jeho nošení povzbuzováni), nebo aby jim byl poskytnut vhodný neuniformní oděv“ (bod 112).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

Personál a léčba

„CPT doporučuje, aby byl přezkoumán početní stav zdravotnického personálu v Psychiatrické léčebně Opava“ (bod 116).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT vyzývá české úřady, aby usilovaly o další rozvoj psychoterapie a psychosociálních rehabilitačních činností v opavské léčebně“ (bod 117).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje, aby bylo používání elektrokonvulzivní terapie (ECT) v Psychiatrické léčebně Opava podrobně zaznamenáváno do zvláštní knihy“ (bod 118).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT by byl rád informován o přesných postupech ohledně biomedicínských výzkumných projektů realizovaných v Psychiatrické léčebně Opava a v ostatních psychiatrických ústavech v České republice“ (bod 119).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT doporučuje, aby v Ústavu sociální péče Ostravice byla přijata opatření zajišťující:

- přezkoumání materiálních podmínek na obou samotkách;
- umožnění všem klientům umístěným na samotce, kterým to dovolí jejich zdravotní stav, strávit alespoň jednu hodinu denně pohybem venku;
- vynaložení obzvláštního úsilí k tomu, aby klienti, kteří jsou dlouhodobě umístěni na samotce, měli odpovídající kontakt s lidmi;

CPT by rovněž rád obdržel informace o dlouhodobém výhledu na léčbu uvedených dvou klientů držených na samotkách“ (bod 126).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

Pojistky

„CPT by byl rád informován o tom, zda se v rámci probíhající reformy českých právních předpisů týkajících se duševního zdraví plánuje zavést úpravu postupu mimo naléhavé případy, podle něž by mohl být pacient hospitalizován proti své vůli po vynesení soudního rozhodnutí“ (bod 132).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT věří, že v Opavě bude v budoucnosti dodržována tříměsíční lhůta stanovená zákonem pro vyjádření soudu ohledně přípustnosti dalšího držení v ústavu“ (bod 134).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT doporučuje, aby byly podniknuty kroky k přezkoumání stávajících praktik v Psychiatrické léčebně Opava ohledně doručování soudních usnesení dotčeným pacientům“ (bod 135).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003 a ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2004.

„CPT doporučuje neprodleně přijmout opatření k zajištění pravidelného soudního přezkumu nedobrovolného převzetí všech pacientů pobývajících v opavské léčebně, kteří byli do péče převzati před rokem 1991“ (bod 138).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje, aby byly ve všech psychiatrických léčebnách v České republice podniknuty kroky k zajištění pravidelného automatického přezkumu opatření nařizujících ochrannou léčbu; tento postup by měl zaručovat nezávislost a nestrannost a objektivní lékařskou expertízu“ (bod 139).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT by byl rád informován o tom, zda je podle právních předpisů platných v České republice v rámci řízení o zbavení způsobilosti k právním úkonům nutná účast nezávislého lékaře s odbornou psychiatrickou kvalifikací“ (bod 142).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje, aby v Ústavu sociální péče Ostravice byl každému klientovi a jeho zákonnému zástupci vydán informativní leták/brožura“ (bod 145).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

„CPT doporučuje, aby pacienti/klienti v Opavě a Ostravici byli prostřednictvím informativního letáku/brožury, předaným jim při převzetí do péče, informováni o svých právech a o způsobech podávání stížností; stížnosti adresované vedení zařízení by měly být zapisovány do zvláštní knihy“ (bod 146).

Informace k tomuto bodu jsou obsaženy ve Zprávě o plnění doporučení CPT v roce 2003.

METODICKÉ OPATŘENÍ K POUŽÍVÁNÍ OMEZOVACÍCH PROSTŘEDKŮ U PACIENTŮ V PSYCHIATRICKÝCH ZAŘÍZENÍCH ČESKÉ REPUBLIKY

ZN.: 31829/2004/OZP

Toto metodické opatření bylo publikováno dne 6. ledna 2005 ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví České republiky.

Použití omezujících prostředků nutno považovat za krajní řešení v případech, kdy je to nezbytně nutné pro ochranu pacienta, ostatních pacientů, věcí v jeho okolí a personálu psychiatrických zařízení. Je k nim možno přistoupit až tehdy, byly-li ostatní možnosti vyčerpány. Je potřeba si definovat důvod, proč se pro omezení pacienta rozhodujeme. Důvodem nesmí být usnadnění péče či pouhý neklid pacienta. Je vždy třeba pátrat po příčinách problémového chování, po bolesti, nepohodlí, vedlejších účincích léčivých přípravků, stresu, špatnému vztahu mezi ošetřujícími a pacientem, po jiném onemocnění a podobně. Použití omezujících prostředků je odůvodnitelné pouze tehdy, když nelze nalézt odstranitelnou příčinu chování pacienta a v situacích, kdy je riziko z chování pacienta příliš vysoké. Přínos při užití omezovacích prostředků musí být vyšší než jejich riziko.

1. Omezovacími prostředky se rozumí pobyt na uzavřeném oddělení, umístění pacienta v ochranném (sít'ovém) lůžku, umístění pacienta v izolační místnosti, omezení pacienta v pohybu (ochranné pásy, kurty), užití ochranných prostředků (svěrací kazajky), připoutání k lůžku a jinému prostředku (kočárek, křeslo, nosítka), parenterální podání psychofarmak.
2. Omezovací prostředky lze použít výjimečně a pouze v případě, kdy pacient svým jednáním ohrožuje sebe anebo své okolí, nikoli z výchovné nebo korektivní indikace. U jednotlivých nemocných je nezbytné použít co nejmírnější a nejvhodnější omezovací prostředek.
3. U pacientů přijatých se souhlasem je užití omezovacích prostředků důvodem pro zahájení postupu podle ustanovení §§ 23 a 24 zákona č.20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, t.j. hlášení soudu do 24 hodin, pokud pacient dodatečně nevyjádří svůj souhlas s omezením. U osob zbavených /omezených/ způsobilosti k právním úkonům vyjadřuje souhlas v přiměřené době opatrovník. U pacientů mladších 18ti let informuje ošetřující lékař dodatečně rodiče nebo zákonného zástupce o užití omezovacích prostředků a vyžádá si jejich souhlas.
4. O užití omezovacích prostředků rozhoduje zásadně lékař. Omezovací prostředky smějí užívat pouze zdravotničtí pracovníci. Zdravotničtí pracovníci, přicházející do kontaktu s omezovacími prostředky, se účastní pravidelných školení, včetně rozboru kritických a modelových situací.
5. Pacient omezený těmito prostředky musí být pravidelně kontrolován, musí být určeny intervaly kontrol, musí být zajištěno, aby se nezranil, aby nedocházelo k dehydrataci, podvýživě, podchlazení a k proleženinám a aby měl možnost osobní hygieny a toalety.

Omezovací prostředky smí být použity po dobu co nejkratší a při kontrolách nutno vždy znovu zhodnotit nezbytnost jejich použití a případně využít prostředků méně omezujících. Samo užití omezovacích prostředků není důvodem pro omezení návštěv pacienta.

6. Omezovací prostředky se mohou užívat při různých typech neklidu pacienta (afektogenní, převážně psychogenní, u pedopsychiatrických pacientů při závažných poruchách chování, spojených s agresivitou vůči sobě nebo okolí), delirantní (psychotický, toxický), organický (stařecké poruchy, mentální retardace). O užití omezovacích prostředků rozhoduje lékař, který je povinen učinit zápis, který vždy obsahuje: kdo rozhodl o užití omezovacích prostředků, druh omezení, důvod použití omezovacího prostředku, dobu, kdy k omezení došlo, dobu ukončení omezení, frekvenci kontrol zdravotnickými pracovníky a lékařem, popis tělesného a duševního stavu, kontrolu funkcí, které je nutno sledovat. O každé změně projevů nemocného je zdravotnický pracovník povinen informovat lékaře. Zápis o použití omezovacích prostředků viduje dodatečně při vizitě vedoucí lékař.
7. Pacienti, u nichž se užijí omezovací prostředky, se umístí mimo přímý kontakt s ostatními pacienty, u kterých nejsou omezovací prostředky aplikovány.
8. Po zklidnění pacienta je nutné, aby s ním ošetřující lékař – pokud je pacient schopen chápat smysl a důvody omezení - projednal důvody a potřebu omezení, případně okolnosti, které mohou i v budoucnu předcházet užití anebo vést k mechanickému omezení.
9. O možnosti použití omezovacích prostředků jsou pacienti v zařízení vhodným způsobem informováni.
10. V souladu s těmito zásadami se doporučuje jednotlivým psychiatrickým lůžkovým zařízením vypracování vlastního vnitřního předpisu pro použití omezovacích prostředků podle vlastních podmínek.

Ing. Karel Radolf, v. r.
náměstek ministryně

SMĚRNICE K POUŽÍVÁNÍ RESTRIKTIVNÍCH OPATŘENÍ

vypracovaná pro organizaci NÁŠ SVĚT – centrum pro lidi s mentálním postižením
Pržno, příspěvková organizace

- 1) Na základě zákona č. 218/2005 Sb. při poskytování ústavní sociální péče podle § 87 a 89 nelze používat opatření omezující pohyb osob, jimž je ústavní sociální péče poskytována, s výjimkou případů přímého ohrožení jejich zdraví a života nebo zdraví a života jiných osob, a to pouze po dobu nezbytně nutnou.
- 2) Organizace je povinna o použití opatření omezujících pohyb osob informovat bez zbytečného odkladu
 - a) zákonného zástupce osoby, které je ústavní sociální péče poskytována,
 - b) zřizovatele zařízení.
- 3) Organizace je povinna vést evidenci případů použití opatření omezujících pohyb osob v rozsahu
 - a) jméno, příjmení a datum narození osoby, které je ústavní sociální péče poskytována,
 - b) datum a čas počátku použití opatření omezujícího pohyb osob,
 - c) důvod použití opatření omezujícího pohyb osob,
 - d) jméno a příjmení osoby, která opatření omezujícího pohyb osob použila,
 - e) informace, zda bylo opatření omezující pohyb osob použito na základě předchozí indikace lékařem,
 - f) vyjádření lékaře v případech, kdy k použití opatření omezujícího pohyb osob došlo bez předchozí indikace lékařem,
 - g) datum a čas ukončení použití opatření omezujícího pohyb osob,
 - h) záznam o splnění povinnosti stanovené v odstavci „2.“.

Dle charakteru použití dělíme restriktivní opatření na mimořádná nebo dlouhodobá.

- 4) Postup při oznamování užití restriktivních opatření
 - a) V případě každého mimořádného použití restriktivního opatření je nutné tuto skutečnost oznámit na Krajský úřad Moravskoslezského kraje, Odbor sociálních věcí, nejpozději do 72 hodin od doby započetí použití tohoto opatření. V tomto případě prostřednictvím formuláře „Zpráva o mimořádném použití restriktivního opatření“.
Povinnosti zaměstnanců:
 - pracovník, který použil mimořádné restriktivní opatření, má povinnost zapsat tuto událost do knihy „Evidence restriktivních opatření“ (dle přiloženého vzoru)
 - informuje ihned telefonicky zákonného zástupce, pokud toto není možné, bude zákonný zástupce neprodleně informován písemně sociální pracovnící
 - do knihy hlášení sester a výchovy napíše upozornění o provedeném záznamu v knize evidence restriktivních opatření
 - vedoucí jednotlivých oddělení nebo jejich zástupci, případně pracovníci konající přísnou službu, jsou povinni tuto událost neprodleně nahlásit vedoucí zdravotního nebo výchovného úseku, případně sociální pracovníci nebo řediteli, po víkendu nahlásit událost ihned v pondělí ráno

- vedoucí pracovník, kterému bylo podáno hlášení, vyplní formulář „Zpráva o mimořádném použití restriktivního opatření“ a předá ji řediteli k podpisu
 - zpráva bude odeslána na Krajský úřad Moravskoslezského kraje, odbor sociálních věcí
- b) V Případě dlouhodobého používání restriktivních opatření (např. při dočasném umístování obyvatel v síťovém lůžku v nočních hodinách apod.) jsou stanovena tato pravidla:
- začátkem každého měsíce se sejde konsilium za účasti lékaře, pracovníka z příslušného oddělení, vedoucího oddělení, případně vedoucí zdravotního nebo výchovného úseku nebo sociální pracovníce
 - konsilium zhodnotí používání restriktivního opatření a vyjádří se, zda opatření změnit, ukončit nebo v něm nadále pokračovat
 - o zasedání konsilia bude proveden písemný záznam, který bude přiložen ke zprávě o používání restriktivního opatření
 - na základě výroku konsilia bude vyplněn příslušný formulář o použití restriktivního opatření, který bude do 15. dne v měsíci odeslán na Krajský úřad Moravskoslezského kraje, Odbor sociálních věcí
 - pokud dojde u dlouhodobého používání restriktivního opatření k negativní změně změna v používání restriktivního opatření související s dobou, četností použitím, typem použitého restriktivního opatření apod.), je nutné o této skutečnosti informovat Krajský úřad, odbor sociálních věcí, do 72 hodin prostřednictvím formuláře „Zpráva o stavu dlouhodobého používání restriktivního opatření“.

V případě dlouhodobého používání restriktivního opatření bude se zákonným zástupcem dohodnut způsob, jakým bude o této skutečnosti informován, v případě jeho nespolupráce mu bude tato skutečnost oznámena 1x ročně.

Tato směrnice je platná od 1.8.2005

V Pržně dne 27.7.2005

Ing. Petr Adamus
ředitel